

Giellaguovlo ja giela

Table of contents

1 Oarjjelsámegiella	3
2 Ubbmema sámegiella.....	3
3 Bihtáma sámegiella.....	3
4 Julevsámegiella.....	3
5 Nuorttasámegiella.....	3
6 Ánársámegiella	4
7 Gálldásámegiella.....	4
8 Áhkkilsámegiella.....	4
9 Giellidasámegiella.....	4
10 Dárjjesámegiella.....	5

Sámegiella ságastuvvá muhtem guovlojn Vuonan, Svierigin, Suoman ja Russlándan; 150-300 km gábdá dáfon nuortas ja lulás nuorttalap guovlojs Hedmarka fylkan Vuonan ja Dalarnas lánan Svierigin gitta Guoládaknjárga lulemus guovlojda.

Giellaguovllo ij le avtalágásj, sámegiela máhttep juohket lågev giellasuorggaj oarjját nuorttalulás dagu vuollelin vuoseduvvá.

Giellaguovlo	Giellajuohkusa	
	Oajvvejuohkusa	
Oarjjelsámegiella	oarjjelsámegiella (vijdes sisanujn)	allesámegiella
Ubbmemsámegiella		
Bihtámsámegiella	guovdásjsámegiella	
Julevsámegiella		
Nuorttasámegiella		
Ánársámegiella	Guoládaksámegiella	lullesámegiella
Gálldásámegiella		
Áhkkilsámegiella		
Giellidasámegiella	Guoládaksámegiella	
Darjisámegiella		

Table 1: Sáme giela

Moalgedibme oarjjelsámegiella vijdes sisanujn sisanujn ja lullesámegiella máhtti muhtem mærráj tjielggiduvvat gielalattjat, ja guoládaksámegiella le geográfalasj tærmma mij aj gielalattjat tjielggiduvvá.

Gå juogeduvvá gálmå oajvvejuohkusij de li muhtem giellamerka sivvan dasi: oarjjelsámegiella (vijdes sisanujn), guovdásjsámegiella (nuorttasámegiela bihtámsámegiellaj) ja lullesámegiella (degu tabellan).

Máhtta aj guovte oassáj juohket, lullesámegiella ja allesámegiella, mij máhtta dáddaduvvat dajna tjielgga rájájijn mij la nuorttasámegiela ja ánársámegiela gaskan, ja muhtem isoglossa tjuovvu aj daj rájáv.

Gáktu giellasuorgijt juohkep le gatjálvis makkir isoglossajt dættot. Rádjá nuorttasámegiela ja julevsámegiela gaskan le systemáhtalattjat ájnas rádjá vájku ælla ilá stuorra gielalasj sieradusá dan guovte juohkusa gaskan.

Dán oasen vuosedip oanegattjat sáme gielajt ja giellasuorgijt. Dárkkelap tjielggidusav oatjo jus dæddala svállasav "Lågå ienebuv.."

1. Oarjjelsámegiella

máhtta juogeduvvat gálmá giellasuorggáj:

1. oarjjelij jámtlánda giellasuorgge mij háladuvvá Idres Indalsednuj Svieriga bielen ja Rørosa guovlojn Vuona bielen.
2. nuorttalap jámtlánda giellasuorgge Indalsænos oarjján gitta Ströms Vattudalenij nuorttan Svierigin, ja Meråker, Stjørdal ja Snåase Vuona bielen.
3. Åsele giellasuorgge Västerbottenin Vilhelmina ja Storuman guovlojn Ubbmema æno oarjjelin Svierigin, ja Namdalenin, Bindalan, Vápste ja Aarborten, ja Grane guovlojn Vuonan.

Frostviken giellasuorgge le Jämtlánda giellasuorge ja åsele giellasuorge gaskan.

[Lågå ienebuv...](#)

2. Ubbmema sámegiella

Háladuvvá Storuman Ubbmema æno nuorttalap bielen, Malån, Såarsan ja oarjep Arvidsjávren Svieriga bielen. Dát giellasuorgge le aj Vuonan Ruovatvuonan, Hemnesan ja Korgenin.

3. Bihtáma sámegiella

Háladuvvá Bihtáma sámeednamin Árjepluoven ja nuorttalap Árvidsjávren gitta Bihtáma æno nuortasj bælláj ja lulás Saddai jávrráj Svieriga bielen; Vuona bielen le Sálltoduoddara nuortasj bielle Fuosko ja Bodáddjo guovlluj bihtám sáme giellaguovllo.

4. Julevsámegiella

Háladuvvá Julev sámeednamin Jáhkámáhken ja oarjjelij Váhtjerin, ja Suddása nuorttaalle guovlon Svierigin, ja Divtasvuonan, Hábmerin ja Fuolldán gitta Sálltovuodnaj Vuona bielen.

5. Nuorttasámegiella

máhtta juogeduvvat gálmá giellasuorggáj:

1. duornossámegiella nuorttalap Váhtjerin ja Duornnusa sámeednamin, Gieruna suohkanin Svieriga bielen ja Ofuohtán ja Oarjje-Råmsån Vuona bielen.
2. finnmárko sámegiella:
 1. lulep suorgge Gaska- ja Nuortta-Råmsån ja Lulle-Finmárkon (gitta Šuošjávrráj) Vuona bielen ja Enodat guovlojn, Lulle-Ánárin ja nuorttalap So#agilin (Vuotso, Purnumukka) i Suoman,
 2. alep suorgge Alle-Finmárkon (Karasjohka, Porsanngo, Dednu ja Várjat), ja Ánár og Utsjohka Suoman.

3. merrasámeigiella merraguovlon Návuonas (Kvænangen) Várjatij Vuona bielen.

Ma#ep væráltdoaro ávddála lej merrasámeigiella viesso giellan aj Petsamon Ruossjan. Ávdep merrasáme giellasuorge Oarjje-Råmsas Nordlándaj le gáhtum ja sadjáj le duornossámeigiella boahtám, ja nuorttalappon Finnmárko sámeigiella.

Nuorttasámeigiella háladuvvá aj oarjelij guovlojn Vuonan ja Svierigin. Svieriga hárráj boahtá dat giellasuorgge sirddulattjaj ma#en gitta Guovdageaidnus Gárasavvuna baktu 1800 lågå álgos gå rájav Ruossja ja Svieriga gaskan ráddjijin, ja 1900 lågo álgon ienep nákkodis sirddemijs mierredum svieriga oajválattjajs.

Ma#emus ájgij li muhtem familja nuorttasámij giellaguovlojs Vuonan jáhtám oarjás elujnis muhtem guohtomguovlojda oarjján ma li læhkám guorrusa guhkep ájgijt.

[Lågå ienebuv...](#)

6. Ánársámeigiella

Háladuvvá Ánárjávre birrusijn Ánár suohkanin Suomen.

7. Gálldásámeigiella

juogeduvvá nielje giellasuorggáj:

1. Njávdatgiellasuorgge Njávda-guovlojn Lulle-Finnmárkon Vuonan.
2. Pasvik-/Beahcángiellasuorgge Boris Gleb (suoma Kolttaköngäs), Beahcán ja Muotka ávddál ma#ep væráltdoaro. Ienemus oasse dajs gudi jáhtin dat guovlos majt Suobma vattij Ruossjaj li árrum Ánárj Ávvila ja Nellimöa gasskaj.
3. Suonjelgiellasuorgge Suonjelin ja oarjep Beahcán ávddála ma#ep væráltdoaro. Sij gudi Suobmaj jáhtin doaroj ma##ela li árrum Nitsjávre – #eavetjávre ja Garitjávre guovlojda Ánára suohkanin.
4. Njuohttejávre giellasuorgge Doallánjågå guovlojn (Njuohttejávre (Notozero) ja Sarvvesjávre (Girvaszero)) Ruossjan.

”Gálldásámeigiella” aneduvvá dánna gå ietjá namma ij gávnnu, valla dát namma ij la rat vuogas dajda gudi gulluji dán juohkusij Vuonan. "Lullesámeigiella" mij le oajvduvvam namman dán giellajuohkusij máhtta dádjaduvádallat moatte láhkáj, gåktu vuojnep ávddálin.

8. Áhkkilsámeigiella

Háladuvvá Áhkkila guovlojn (ruossjaj: Babinsk jali Babino) ja Jokostrovan Imandrajávre lahka, Jonan ja dassta Guoládaknjárga guovlluj. Dát giellasuorgge lågåduvvá Gielldasámeigiellaj nav vaj giellasuorgij láhkå sjaddá aktse ja ij lågev.

9. Gielldasámeigiella

Háladuvvá Giellan, Songui, Maaselkä, Teriberka, Umpjaur (ruossjaj: Ombozero), Lujaur

(Lovozero), Voronensk (Voronje) og Varsina (Varzino) Ruossjan. Ávdep jahketjuode álgon háladuváj dát giellasuorgge aj Ljavozeron Guoládaknjárga alle guovlojn.

10. Dárjjesámegiella

Le dábálattjat háladum Jokanga, Kamensk, Lumbovsk, Sosnovka og Tsalmyvare guovlojn. Jahketjuohtemálssoin háladuváj dát giella aj Ponoian Lulle-Guoládagán.